

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДНУ “ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ”
ДУ “ІНСТИТУТ РИНКУ ТА ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ НАН УКРАЇНИ”
ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ АКАДЕМІЇ ПРИКЛАДНИХ
НАУК ІМЕНІ СТЕФАНА БАТОРІЯ (м. СКЕРНЕВИЦЕ, ПОЛЬЩА)
ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (м. ВАРНА, БОЛГАРІЯ)

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ
ГОСПОДАРЮВАННЯ: СУЧАСНИЙ СТАН,
ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

МАТЕРІАЛИ
ІХ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
22-23 вересня 2023 року

м. Одеса - 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДНУ “ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ”
ДУ “ІНСТИТУТ РИНКУ ТА ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ НАН УКРАЇНИ”

ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ АКАДЕМІЇ ПРИКЛАДНИХ НАУК
ІМЕНІ СТЕФАНА БАТОРІЯ (м. СКЕРНЕВІЦЕ, ПОЛЬЩА)
ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (м. ВАРНА, БОЛГАРІЯ)

**ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ГОСПОДАРЮВАННЯ:
СУЧАСНИЙ СТАН, ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

МАТЕРІАЛИ
ІХ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
22-23 вересня 2023 року

Бистряков І.К., Клиновий Д.В., Петровська І.О. КЛАСИФІКАЦІЙНІ ОЗНАКИ ПРИРОДНО-РЕСУРСНИХ АКТИВІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	52
Білоус О.Ю. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ПРІОРИТЕТІВ СМАРТ- СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ	55
Борбуляк О.О., Правдюк Н.Л. ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ АМОРТИЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ	58
Валігура Т.В. ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ СТАВОК ПДВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗНИЖЕННЯ НЕРІВНОСТІ ДОХОДІВ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ.....	61
Вергуненко В.С., Зачосова Н.В. РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ КАДРОВОЇ БЕЗПЕКИ ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ БІЗНЕСУ.....	62
Волкова М.В., Рудь Д.В. ОСНОВНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ОРГАНІЗАЦІЇ.....	65
Волошина-Сідей В.В., Кириченко А.С. ГРОШОВІ РОЗРАХУНКИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФІНАНСОВО- ГОСПОДАРСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА.....	68
Гасій О.В., Луцишин О.Ю., Кашкалда В.В. СТАЛЕ ФІНАНСУВАННЯ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....	70
Голубенко В.І. ОРГАНІЧНЕ ВИРОБНИЦТВО ЯК СКЛАДОВА МЕХАНІЗМУ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	72
Гончарук С.Р., Чернишова Л.І. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ.....	74
Гуань Жань ІНКЛЮЗИВНІСТЬ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ В ЕПОХУ ЧЕТВЕРТОЇ ПРОМИСЛОВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ КРАЇН, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ.....	76
Гудзь Т.П. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	78

*Гудзь Т.П.
д.е.н., професор,
професор кафедри фінансів та банківської справи,
Полтавський університет економіки і торгівлі,
м. Полтава*

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВІЙНИ

Внаслідок розгортання сусідньою країною агресором повномасштабної війни проти України більше третини промислових підприємств припинили роботу [1]. За результатами 2022 року загальна сума прямих збитків підприємств оцінюється в 13 млрд. дол. США [2].

Відновлення зруйнованих виробничих потужностей підприємств потребує значних обсягів інвестицій. За спільною оцінкою, опублікованою 23 березня 2023 року урядом України, Групою Світового банку, Європейською комісією та Організацією Об'єднаних Націй, потреби України у відновленні та реконструкції зросли до 411 млрд. дол. США. Очікується, що витрати на реконструкцію та відновлення розтягнуться на десять років і фінансуватимуться як за рахунок державних, так і приватних коштів [1].

Власні кошти українських підприємств обмежені. У 2022 році 35,7% українських промислових підприємств зазнали збитків на суму 206,5 млрд грн. Це вдвічі перевищує суму чистих збитків, отриманих за рік пандемії [2].

Банківське кредитування підприємств на інвестиційні цілі в умовах воєнного часу є високо ризикованим для банків. Тому підприємствам пропонуються непривабливі умови їх отримання: середньозважена процентна ставка депозитних корпорацій за кредитами для підприємств у липні 2023 року становила 19,7% (в середньому по економіці – 17,8%) [3].

Важливим механізмом стимулювання інвестиційної активності в промисловості є державна підтримка у вигляді компенсації частини відсоткової ставки, надання державних гарантій за кредитами тощо. Така програма реалізується в рамках проекту «Доступні кредити 5-7-9%». Згідно з цією програмою держава компенсує підприємствам частину кредитного навантаження, а кредити можуть бути видані на інвестиційні цілі або на поповнення обігових коштів підприємств [4].

Однак наразі програма є досить слабкою у стимулюванні інвестиційної активності. Так, на інвестиційні цілі у 2023 році виділено 10,9 млрд. грн [4]. Враховуючи пріоритетність цілей фінансування поточного періоду, підприємці взяли найбільше антикризових кредитів – 62,3 млрд. грн., а також кредитів на антивоєнні цілі – 51,6 млрд. грн.; 28,7 млрд. грн було взято на рефінансування раніше отриманих кредитів. Програма була поширена на підприємства, зруйновані під час війни. Такі підприємства можуть отримати кредит на відновлення виробничих потужностей під 9% річних строком до п'яти років у

сумі до 60 млн. грн. Виконання зобов'язань за такими кредитами частково (до 80%) забезпечується державною гарантією [4]. Нове або відновлене підприємство не може бути розташоване ближче, ніж 50 км до лінії зіткнення.

Дефіцит бюджетних коштів, спричинений умовами воєнного стану, обумовив виникнення заборгованості Фонду розвитку підприємництва перед банками щодо відшкодування компенсаційної різниці у відсоткових ставках. Фактично тягар погашення повної відсоткової ставки в багатьох випадках лягає на плечі підприємств, оскільки низка банків відмовляється працювати за цією програмою. Наразі програма фінансування під 0% річних скасована, однак виключенням є фінансування з метою запобігання та подолання наслідків пандемії та військової агресії, в тому числі рефінансування таких кредитів.

Вкрай важливо посилити інвестиційну спрямованість програми «Доступні кредити 5-7-9%». Для цього необхідно: а) передбачити зниження компенсаційної відсоткової ставки для підприємств, які демонструють ефективність реалізації інвестиційного проекту; б) уповноважити банк здійснювати відповідне коригування компенсаційної відсоткової ставки за результатами аналізу звітності підприємства-реципієнта; в) дослідити ефективність реалізації програми кредитування підприємств на основі порівняння показників державних витрат на цю програму та надходжень до бюджету від реалізації інвестиційних проектів, а також врахування результативності через встановлення досягнення макроекономічних цілей (кількість створених робочих місць, економія енергоресурсів, обсяг реалізованої інноваційної продукції, тощо).

Для залучення іноземних інвесторів в українську економіку створено електронну платформу «Advantage Ukraine», на якій представлені інвестиційні проекти, зокрема у промисловості – у сферах металургії та металообробки, фармацевтики, машинобудування, деревообробки та виробництва меблів. Командою проекту «Advantage Ukraine» наразі опрацьовується близько 150 запитів від інвесторів. Серед найпоширеніших напрямків консультування посідають інвестиційні стимули та страхування воєнних ризиків. Законопроект № 9015 про внесення змін до Закону України «Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності» передбачає можливість надання Експортно-кредитним агентством (ЕКА) послуг, пов'язаних зі страхуванням інвестицій, здійснених на території України, в межах статутного капіталу ЕКА [4]. Наразі він очікує на друге читання у Верховній Раді України.

На сьогоднішній день у законодавчому та регуляторному полі діють наступні інвестиційні стимули.

1. Державна підтримка великих інвестиційних проектів для залучення в економіку України стратегічних інвесторів передбачає [3, 4]:

- звільнення від сплати податку на прибуток підприємств та митних платежів при ввезенні нового обладнання на митну територію України;
- надання права користування земельною ділянкою для реалізації інвестиційного проекту зі сплатою орендної плати на спеціальних умовах;
- забезпечення об'єктами суміжної інфраструктури (дорогами, лініями зв'язку, засобами тепло-, газо-, водо- та електропостачання, інженерними

комунікаціями, тощо) завдяки будівництву або реконструкції такої інфраструктури за рахунок держави. При цьому загальний обсяг державної підтримки не повинен перевищувати 30% від проектного фінансування; а також обсяг інвестицій в об'єкти інвестування протягом періоду реалізації інвестиційного проекту повинен перевищувати суму, еквівалентну 20 мільйонам євро.

Важливо підтримувати розвиток індустріальних парків. Для цього необхідно розвивати можливості співпраці з ЄС у залученні інвестицій, які полягають в отриманні доступу до фінансових інструментів та платформ, програм фінансової підтримки ЄС. Розглянемо окремі з них.

Instrument for Pre-Accession Assistance (IRA) – це інструмент фінансової допомоги, спрямований на підтримку реформ шляхом надання фінансової та технічної допомоги. Загальний обсяг видатків поточної версії такого інструменту становить близько 14,2 млрд. євро [4]. Пріоритетним напрямом фінансування за цією програмою є, зокрема, економічне зростання. Переваги надаються малому та середньому бізнесу. 29 червня 2023 р. Україною ратифіковано угоду з Європейським Союзом про участь у програмі «Єдиний ринок» з бюджетом 4,2 млрд. євро, яка розрахована на період до 2027 року. У межах цієї програми ЄС надасть 1500 грантів українському малому та середньому бізнесу з метою налагодження ділових зв'язків з партнерами з ЄС. Також 430 грантів отримають молоді українські підприємці, які хочуть вивчати досвід ведення такого самого бізнесу в ЄС [4].

Наступний інструмент – проекти макрофінансової допомоги. У 2022 році ЄС надав Україні макрофінансову допомогу у розмірі 11,6 млрд. євро у вигляді кредитів та грантів для зміцнення стабільності та задоволення нагальних потреб у фінансуванні, що становило четверту частину доходів Державного бюджету за перший календарний рік війни [4]. У грудні 2022 року Рада ЄС схвалила план надання Україні регулярної макрофінансової допомоги в розмірі до 1,5 млрд. євро щомісяця у 2023 році на загальну суму 18 млрд. євро [4]. Передбачено спрямування коштів не лише на короткострокову фінансову допомогу, а й на нагальні потреби України, на післявоєнне відновлення та підтримку країни на шляху до євроінтеграції.

Важлива роль промислових підприємств у забезпеченні функціонування та життєздатності економіки України в умовах виснажливої війни та післявоєнної відбудови, доводить пріоритетність дій, спрямованих на стимулювання інвестиційної активності у сфері національного виробництва. Такі кроки є базовими для забезпечення структурної перебудови економіки з пріоритетним розвитком переробної промисловості та створенням нових робочих місць.

Список використаних джерел

1. Київська школа економіки: офіційний сайт. URL: <https://kse.ua/ua/>
2. Державна служба статистики України: офіційний сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 09.09.2023)
3. Національний банк України: офіційний сайт. URL: <https://bank.gov.ua/>
4. Міністерство фінансів України: офіційний сайт. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk> (дата звернення 14.09.2023)

**ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ГОСПОДАРЮВАННЯ:
СУЧАСНИЙ СТАН, ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

*МАТЕРІАЛИ
ІХ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
22-23 вересня 2023 року*

Підписано до друку 15.10.2023 р.

Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Умов.-друк. арк. 38,2